

Huys te Warmont

Wandelen in achthonderd jaar geschiedenis

KEES VERTEGAAL

Het landgoedbos van het Huys te Warmont is het hele jaar goed voor een mooie wandeling. In het najaar zijn er bijzondere paddenstoelen, in de lente stinzenplanten en zangvogels. Het is fraai gelegen op de meest landinwaartse oude duinenrij, op de overgang van de duinstreek naar het veengebied rond de Kagerplassen. De heren van Warmond woonden hier al in de dertiende eeuw. Als je hier bent, ga je eeuwen terug in de tijd.

Het Huys te Warmont gezien vanaf de vroegere oprijlaan vanuit Warmond. Op de voorgrond boerenkrokus. Foto: Joost Bouwmeester.

In het voorjaar bloeien de stinzenplanten vingerhelmbloem, bosanemoon, daslook en de zeldzame witte klavertzuring. Later volgen Haarlems klokkenspel en gewone salomonszegel. Je hoort en ziet boomklever, groene specht, grote bonte specht, een kolonie blauwe reigers en, als je geluk hebt, ijsvogel, bosuil of grauwe vliegen-

vanger. Allemaal typische broedvogels van de landgoederen in de Hollandse duinstreek. Vorig jaar broedde er zelfs een paartje lepelaars. Voorjaarszonnetje erbij, lekker genieten van de natuur.

Drie keer verwoest

Het slot is gebouwd op de oude duinen, waar ook Warmond op is ontstaan. Het is de oudste, meest oostelijke strandwal, ongeveer vijfduizend jaar geleden door de zee afgezet. Vanaf de Herenweg zou je toen op het strand en de zee hebben uitgekeken. De oude duinen zijn hier nu alleen nog te herkennen doordat ze iets hoger liggen dan het omringende veenlandschap. Alle reliëf is verdwenen. Het Huys te Warmont ligt op de overgang naar het gebied rond de Kagerplassen. Aan de oostkant loopt de Leede, een veenriviertje dat via de Mare in het hart van Leiden uitkwam op de Oude Rijn.

Het ijsvogeltje. Met een beetje geluk kun je de 'blauwe flits' bij het Huys te Warmond voorbij zien komen.
Foto: Jan Hendriks.

We weten niet precies wanneer het kasteel is gesticht. In de dertiende eeuw zwaaide ene Dirk van Warmunde er de scepter. In de late Middeleeuwen was het strijdtoneel van de Hoekse en Kabeljauwse Twisten. Het kasteel werd twee keer in brand gestoken en weer herbouwd. Tijdens het beleg van Leiden, in 1573, werd het door de Spanjaarden opnieuw verwoest.

De baron Van Leyden

De oudste kern van het kasteel bevindt zich in de westelijke toren, links van de huidige ingang. Waarschijnlijk stond hier in de veertiende eeuw een donjon - een versterkte woontoren.

De schade die door de Spaanse troepen was aangericht werd eind zestiende eeuw in opdracht van Johan van Duvenvoorde hersteld. Het kasteel werd vergroot en voorzien van een gracht.

Een tekening van rond 1650 geeft een beeld van de zuidkant van het Huys met een brug over de gracht. In het verlengde hiervan liep een oprijlaan richting Warmond. Via een ophaalbruggetje is deze oude ingang door voetgangers nog te gebruiken. Dit oude weggetje heet Hoflaantje. Een inmiddels vrijwel verdwenen oprijlaan naar de Herenweg werd vroeger ook al Hofflaen genoemd. Dit oude pad is met moeite nog te herkennen aan laanbomen en rechte stukjes sloot in het bos.

Rond 1775 kreeg het Huys zijn huidige uiterlijk met de symmetrische vleugels, de hoge gepleisterde muren en hoge ramen. Het landgoed was toen in bezit van Cornelis Pieter, baron van Leyden.

Het Grand Canal

Tot de zeventiende eeuw lagen rond het slot moestuinen, een boomgaard en een hakhoutbosje. Het nuttig gebruik stond voorop. De tuin was kleiner dan nu. Volgens de toen heersende tuinstijl was deze symmetrisch van opzet, met rechthoekige deeltuinen. Ergens in de achttiende eeuw is het Grand Canal gegraven, een brede, ongeveer tweehonderd meter lange waterpartij aan de noordkant van het kasteel. Dit is een typisch element uit de formele tuinstijl: in een rechte lijn, precies in het verlengde van de centrale as van het huis en de oprijlaan naar Warmond.

In de loop van de achttiende eeuw kreeg het park de huidige omvang. Aan de zuidkant werd in de richting van Warmond een strook weiland beplant. Alleen een perceel langs het Hoflaantje bleef open. Aan de westkant werd het hele terrein tot aan de Herenweg bij het park getrokken en ook aan de noordkant kwam er een stuk bij.

Elk van deze uitbreidingen wordt gedomineerd

door monumentale lanen: aan de zuidkant de kaarsrechte Eikenlaan, aan de westkant, parallel aan de Herenweg, de licht slingerende Beukenlaan en aan de noordkant de rechte Noordelijke laan, ook met beuken. De rechte lijnen overheersen nog, maar er is ook een eerste, aarzelende stap naar de slingerende lijnen van de Engelse Landschapsstijl gezet. De huidige, licht golvende oprijlaan vanaf de ingang aan de Herenweg stamt vermoedelijk uit het begin van de negentiende

Bosanemoon is een van de vele fraaie voorjaarsbloeiërs bij het Huys te Warmond. In de landgoederen in de duinstreek komt bij van oudsher in het wild voor.
Foto: Joost Bouwmeester.

Hoog in een beuk bij de ingang is al een aantal jaren de zeldzame pruikzwam te bewonderen.
Foto: Joost Bouwmeester.

eeuw, aangelegd in opdracht van Frederik August, de zoon van de baron.

Mijmeren bij de Droomweide

In de negentiende eeuw werd het park op meer plekken volgens de Landschapsstijl 'gemoderniseerd'. Vanuit het Grand Canal werden twee 'beken' gegraven die honderd meter westelijk weer samenkomen en aansluiten op een al bestaand grachtje. Tussen de waterpartijen ontstond een eiland dat alleen over het water te bereiken is. Tussen het kasteel en de Leede werd een oranjerie gebouwd met het uiterlijk van een Zwitsers boerderijtje. Deze ligt nu enigszins verborgen achter een boogvormige beukenhaag. De achterzijde is te zien vanaf een paadje langs het water van de Leede.

In het midden van het landgoed, direct westelijk van het Huys, werd een afwisselend en sfeervol parklandschap aangelegd. Meest opvallend zijn de verspreide boomgroepen met grote taxussen, moerascipressen, coniferen, sparren, eiken en beuken. Daartussen liggen weiden, enkele gebogen paden en een vijver. Het meest westelijke grasveldje met het vennetje heet de Droomweide. Het geeft een romantische doorkijk naar de verschillende boomgroepen. Gezeten op een hiertoe geplaatst bankje kan de wandelaar even rusten en zich overgeven aan mijmeringen over vervlogen tijden. Dit deel van het park ziet er nog steeds zo uit. Wel zijn ruim vijf jaar geleden de vervallen bomen langs enkele oude lanen vervangen door jonge aanplant.

Vingerhelmbloem is ook een echte wilde bosplant.
Foto: Joost Bouwmeester.

Het Bos van Krantz

In 1901 ging het landgoed van de laatste adellijke eigenaars over in handen van de Leidse textielbaron C.H. Krantz. Hij liet het landgoed flink opknappen zonder dat het karakter al te veel werd aangetast. Er werden nieuwe paden aangelegd en in het middengedeelte bomen bij geplant. De familie Krantz woonde er tot 1960. Het landgoed wordt daarom door Warmonders nog wel het Bos van Krantz genoemd. Daarna werd het kasteel overgedragen aan de particuliere Stichting Het Huis te Warmond. Het park werd aangekocht door het Zuid-Hollands Landschap, de huidige eigenaar/beheerder.

Tientallen jaren lang werd alleen mondjesmaat ingegrepen in het bos. De natuur mocht zijn gang gaan. De begroeiing werd steeds dichter en eeuwenoude beuken vielen om. Daarom werd besloten de buitenplaats een flinke opknappbeurt te geven. Doel was de historische tuinaanleg beter zichtbaar te maken en waar nodig te herstellen en om meer licht en openheid in het park te brengen. Oude lanen zijn verjongd, delen van het bos gedund en te dichte ondergroei is weggehaald.

Een jonge zeearend

Door het open maken van de begroeiing valt er meer licht op de bosbodem. Dat is gunstig voor planten die in het voorjaar bloeien. In de lente nodigen de stinzenplanten uit om bij een eerste zonnetje een wandeling te maken in het bos van Huys te Warmont. In de herfst zijn dat vooral de paddenstoelen. Al sinds een aantal jaren wordt er dan direct verwelkomd door de zeldzame pruikzwam, hoog in een afstervende beuk bij de parkeerplaats. Andere opvallende paddenstoelen zijn de porseleinzwam en de kostgangerboleet, die als parasiet groeit op een andere zwam, de aardappelbovist. Ook vliegenzwam, roodbruine slanke amaniet, pronkhertenzwam en eikhaas kun je soms vinden. In de winter zijn er de typische bosvogels, wintergasten als sijs, keep, goudvink, appelvink, vuurgoudhaan en houtsnip. In de winter van 2010 was er zelfs een jonge zeearend die het landgoedbos als uitvalsbasis koos voor voedseltochten boven de Kagerplassen. Hij maakte handig gebruik van deze duizenden jaren oude overgang van de oude duinen naar de Hollandse veenplassen.

Het Huys te Warmont is vrij toegankelijk voor wandelaars. Met roodgekopte paaltjes is een wandeling gemarkeerd, de Taxusroute. Zaterdag 21 april is er een speciale vroege vogelexcursie. Meer informatie op www.zuidhollandslandschap.nl.

KEES VERTEGAAL IS ZELFSTANDIG ECOLOGISCH ADVISEUR